

Slovesnost ob predstavitvi slovensko-romskega slovarja

Nagovor varuhinje

Maribor, 5.11.2012

*Dr. Zdenka Čebašek-Travnik,
Varuhinja človekovih pravic*

Spoštovane udeleženke in udeleženci današnjega dogodka, ki gotovo pomeni velik korak na poti zbliževanja romske in neromske skupnosti v Sloveniji. Povabilo na današnji svečani dogodek razumem tudi kot priznanje za sodelovanje s predstavniki romske skupnosti ves čas mojega mandata varuhinje človekovih pravic.

Današnji dogodek je nastal na podlagi ideje, ki se je porodila v civilni družbi, ki tudi v Sloveniji postaja vedno močnejši deležnik razvoja. Združenje Frekvenca je dveh letih uresničila eno od svojih idej in prepričana sem, da bo ta projekt postal model za uresničevanje podobnih projektov v prihodnosti. Izhajajoč iz pogovorov z ljudmi so prisluhnili njihovim, poudarjam *njihovim* željam in potrebam. Celoten projekt je prepreden z različnimi načini komunikacije, kar je poleg pisnega izdelka, to je slovarja, najpomembnejši del te zgodbe. Vsi sodelujoči ste se zbirali okrog osnovnega vprašanja, kako izboljšati razumevanje med različnimi skupinami romske skupnosti, pa tudi med njimi in neromi. Ob tem pa ste se srečevali z različnimi drugimi temami, povezanimi z življenjem pripadnikov romske skupnosti v Republiki Sloveniji.

Ena od tem, ki se ji tudi vi niste mogli izogniti, je delitev romske skupnosti. S podobnimi delitvami se pri svojem delu srečujem tudi sama. Delitev glede na izvor posamezne romske skupnosti se zdi razumljiva, saj imate poleg kulturnih tudi svoje jezikovne posebnosti. Vse druge delitve pa so bolj ali manj problematične: na prave in neprave Rome, na avtohtone in neavtohtone, na pismene in nepismene, na zaposlene in nezaposlene, na tiste s pravicami in one brez, na tiste, ki želijo ohraniti Zakon o romski skupnosti nespremenjen in na one, ki opozarjate na nujnost sprememb, na tiste, ki dobite sredstva iz proračuna in tiste, ki jih ne. Projekt priprave slovarja je tem delitvam ponudil učinkovito alternativo – to je združevanje vseh, ki si tega resnično želijo.

Druga tema, ki ji je treba nameniti pozornost, je vprašanje diskriminacije pripadnikov romske skupnosti. Vsi, ki se aktivno ukvarjamo z varovanjem človekovih pravic, vemo, da so ravno pripadniki romske skupnosti močno izpostavljeni različnim diskriminatornim praksam. Žal pa tudi ugotavljamo, da se temu ne znajo ali ne zmorejo učinkovito upreti. Je za takšno stanje krivo pomanjkanje ustreznega znanja med Romi, je kriva premalo dorečena zakonodaja ali obstaja še kakšen drugačen razlog. Predlagam, da se tega vprašanja lotite tudi znotraj romske skupnosti, morda tudi kot projekt združenja Frekvenca. Ob tem pa bi rada opozorila na čudoviti korak v pravo smer – vrtec Romano na

Pušči, ki je pred kratkim praznoval 50 let delovanja, je pred dvema letoma odprl vrata tudi neromskim otrokom in njihovim staršem. Prepričana sem, da bodo ti otroci, ki zdaj odraščajo skupaj, najboljši glasniki sožitja.

Tretja tema, o kateri bi rada danes spregovorila, pa sta spoštovanje in dostojanstvo. Gre za pojma, ki opredeljujeta naš odnos do drugih – mi smo tisti, ki drugim pokažemo (ali pa ne), da jih spoštujemo in da priznavamo njihovo človeško dostojanstvo. Sodelujoči pri nastajanju slovarja ste izkazali veliko spoštovanje do mnogih drugih, ki so se že trudili v tej smeri, torej pripravljali slovarje, s katerimi so raziskovali in ohranjali romski jezik. Izkazali ste spoštovanje do dosežkov predhodnikov in tudi do tistih, ki posamezne vidike priprave slovarja razumejo na različen način. Slovar bo torej nosil tudi sporočilo spoštovanja.

Danes je mednarodni dan romskega jezika, tako so se odločili udeleženci iz 19 držav, ki so se zbrali na simpoziju o romskem jeziku v Zagrebu novembra leta 2010. Takrat so se tudi pogovarjali o ukrepih, ki naj bi omogočali čim širšo uporabo romskega jezika, pa tudi o tem, da je pluralnost romskega jezika njegova velika vrednost. Seveda pa so se odprla tudi vprašanja standardizacije tega jezika.

Slovar slovensko-romskega jezika, ki je danes pred nami, je gotovo velik prispevek k resnični uporabi romskega jezika v vsakdanjem življenju. Zato verjamem, da boste z zanimanjem pregledali tudi romska besedila, ki smo jih izdali pri Varuhu človekovih pravic RS. S temi besedili smo želeli doseči ravno to, da bi naša sporočila bila razumljena in uporabljena tudi s strani pobudnikov iz romske skupnosti. Koliko smo bili pri tem uspešni, pa nam bodo lahko povedali predvsem oni.

Slovarju želim dolgo in uspešno uporabo, vsem, ki ste pri njegovem nastanku sodelovali, pa iskreno čestitam.